

Gînduri la o comemorare

S-au împlinit 140 de ani de la nașterea savantului B. P. Hasdeu, prilej aniversar ce îndeamnă la câteva observații privind legăturile marelui om cu teatrul. Sint ea și necunoscute contribuțiile sale de cronicar dramatic: la fel, câteva piese de teatru. Un volum care să le cuprindă este o datorie culturală. Principala piedică e înălțurată, aceea a depistării cronicilor teatrale, în numeroasele periodice — rare, azi — la care a scris Hasdeu. Stau la îndemînă două bibliografii de autoritate, a lui Mircea Eliade (în tomul II al ediției Hasdeu din Fundații, 1937, pp. 347—410) și

a lui Vasile Sandu (la finele studiului „Publicistica lui Hasdeu”, ed. Minerva, 1974, pp. 193—254). Din consultarea lor paralelă, rezultă că Hasdeu a scris, între 1863 și 1870, următoarele cronici: „Mișcarea literelor în Egipt”, în *Lumina*, nr. 12—14, 1863 (singurul studiu privind teatrul, adesea citat): „Gamenul din Paris”, comedie în două acte, în *Satyru*, nr. 2, 1866; *Teatrul*, *Societatea Actorilor Români* (Despre „Misterele Passagiului”), în *Satyru*, nr. 6, 1866; *Societatea Actorilor Români* „Puritanii în Londra”, în *Satyru*, nr. 7, 1866; „Teatrul român”, în *Satyru*, nr. 14, 1866; „Cronica dramatică”, în *Ordinea*, nr. 49, 1866; *Revista dramatică*, „*Curierul de Lyon*”, în *Ordinea*, nr. 53, 1866; „Teatrul”, în *Ordinea*, nr. 55, 1867; „O nouă dramă: Monumentul de la Călugăreni”

de V. Maniu, în *Trompeta Carpaților*, nr. 16, 1870.

O intervenție în conflictul Millo—Pascaly: „Domnului M. Pascaly” în *Trompeta Carpaților*, nr. 492, 1867.

Apoi, piesele puțin sau deloc știute: „Răposatul Postelnic”, tragedie istorică într-un act, în revista *Din Moldova*, nr. 6, 1862; „Domnița Rosanda”, o schiță dramatică în cinci acte, în revista *Familia*, n-rele 23—37, 1868; „Orthozerozia”, comedie originală în trei acte, în publicația *Columna* lui Traian, n-rele 43—48, 1871.

Prestigioasa editură „Dacia”, inițiatora a multor opere editoriale de mare utilitate, ar putea include în colecția „Restitutio” scrierile teatrale datorate unui titan al gîndirii românești, Titan, căruia ar trebui să-i publicăm întreaga operă științifică și literară.

I. N.

NOTE

Precizări istoriografice

În decembrie 1975, se inaugura, la Craiova, în somptuosul local al noului teatru, Muzeul Teatrului Național. Pasiunea și competența unui animator, Constantin Gheorghiu, se materializau într-o instituție ce și-a cîștigat repede prestigiul meritat. Bogata viață teatrală a Olteniei își are, acum, arhiva sa. Desele discuții cu organizatorul Muzeului mi-au revelat un entuziast al culturii. Ca și neobositul său înaintaș, George Franga, muzeograful Constantin Gheorghiu a strîns tot ce se poate strînge pentru o istorie a teatrului: de la actorii Mihaila Ionescu, Remus Comăneanu, Ovidiu Rocoș, Virgil Bădescu, George Bulandra, Margot Boteanu, Manu Nedecianu, obține fotografii, afișe, programe: reorganizează vechea bibliotecă a Tea-

trului; întocmește o tematică muzeală, avînd în vedere criteriul cronologic. De la trupa lui Alecu Coreoveanu (1837) pînă azi, Muzeul Naționalului craiovean conservă vestigii de preț în sprijinul continuității unei arte teatrale valoroase. Costache Caragiale și soții Theodorini, C. Serghie, Ion Anestin, Maria Petrescu, Clotilda Calfoğlu, Ion Vlădicescu — să cităm doar pionierii — au cîtorit, la Craiova, un teatru cu adevărat național. Prin peste 600 de exponate aranjate în cele două săli ce flanchează marelui foaiier, vizitatorul se familiarizează cu trecutul și cu prezentul scenei. Contemporaneitatea teatrului, în ceea ce are ca reprezentativ pe scena craioveană, se înfățișează elocvent, pilduitor. Se remarcă promovarea dramaturgiei originale, în montări de amploare.

Constantin Gheorghiu ne-a vorbit, cu emoție, despre o recentă, însemnată descoperire. Între 1935 și 1942, Teatrul Național din Craiova fu-

sese închis, din motive bugetare. Se considera că, în acest interval, Naționalul craiovean n-a avut istorie. Prin donația lui Traian Criveanu, regizor tehnic, Muzeul a intrat în posesia unor documente, afișe și programe, atestînd înființarea, în 1935 (data desființării teatrului), a unei Asociații dramatice a artiștilor craioveni, care, a continuat, sub firma Teatrului Național, să dea spectacole cu caracter permanent, în sala Colegiului „N. Bălcescu” și în sala „Traian Demetrescu”. Așadar, actorii nu au renunțat la ideea de teatru național, în Craiova acelor vremuri tulburi! Printre inițiatorii Asociației s-au numărat Ovidiu Rocoș, Remus Comăneanu, Ion Lupu, Virgil Bădescu, Ioachim Dordea, Traian Criveanu. Deci, din 1850, data fundării Naționalului, și pînă azi, la Craiova s-a jucat, neîntrerupt, teatru, sub glorioasă, eroică emblemă a Naționalului.

Ionuț Niculescu